

CROCVS.

PLanta est bulbosa, florem primo autumnose-rens purpureum, cuius flamma stamina (instar antheræ) officinarum crocus sunt.

Eligitur Coryceus, recens, & boni coloris, paulum candidi generis in capitulo, oblongus, omnibus suis partibus constans, non fragilis, plenus, à quo detractum est nihil, qui madefactus manus inficit, nec situm redolet, aut cariem fenit, sub acris: sin huius generis non est, aut veter, aut humore perflusus creditur.

Nostræ ævo multis in Hispaniæ locis colligitur, qui non Orientali deterius, sed viribus potentior, idè quæ eius vice usurpandus est.

VIREs.

Cordialis est, ac pulmonicus, uterinus, & hinc ceteris visceribus familiaris. Calefacit in secundo, siccatur in tertio, aperit, digerit, emollit. *V*sus eius frequens est in syncope, apoplexia, hysterici affectibus, ictero, peste, & alijs, venenosis morbis, translatum. Dosis ad ℥j. Extrinsecus collyrijs, & similibus adhibetur.

*V*sus eius immodicus (scilicet ad ℥ij. vel ℥iij.) letalis censetur.

NUX MOSCHATA.

Duplici cortice vestita est: altero exteriori, & crassissimo; per maturitatem dehiscente, ut in iuglandibus; altero tenuiore, nucleum proxime instar reticuli amplectente; eoque primum coloris rubescentis; postmodum flavescens, & hæc

offi-

officinarum Macis est.

Eligenda Nux recens, gravis, pinguis, & quæ acu puncta succum oleosum emittit.

Macis probatur odore suavi, sapore subacri, colore flavo.

VIREs.

Nux calefacit, & siccatur, substringit, est stomachica, cephalica, uterina, status discutit, collisionem iuvat, habitum fixitum oris emendat, festum recreat, hypothyria, ac palpitationi cordis succurrit, vomitum sistit.

Appellatur etiam Nux Myristica, seu Vnguentaria, & Nucifera.

Maci eadem vires adscribuntur quæ tamen partium tenuiorem existit, idè, & operando efficacior, & magis penetrans habetur. Dosis ℥j.

Nux Myristica.
Nux Vnguentaria;
Nucifera.

SPICA NARDI, SEU SPICA INDICA.

Radix est ex India transportata, dicitur spica, eò quod spicæ similitudinem habeat. Nardus Indica etiam dicta.

Nardus Indica.

Eligenda est recens, levis, longam comam habens, colore flava, aliquantulum redolens Cyperum, sapore amaro, ac linguam siccante, quæ diu in sua odoris gratia permanet.

Spica absolute dicta spica Nardi inteligitur.

Spica simpliciter quid.

VIREs.

Calefacit in primo gradu, siccatur in secundo, attenuat, astringit, nephritica, & stomachica est. *V*sus præcipue in urina, ac mensibus cœndis, in ventriculi rostrone; in statione, in ictero, &c. Extrinsecus in lixivijs cephalicis.

licis, balneis, oterinis, &c. Præterea Rhoerius Spicæ Z. in aqua plantaginis tanquam remedium frequenti usu expertum in hæmorrhagijs cobibendis adhibet, non solum enim specifica vi, sed etiam hepar roboranda sanguinis fluxum sistit.

**SPICA CELTICA, SEU NARDUS
Celtica.**

Radicula cum adnatis, colligenda Iulio, & Augusto. Eligenda est recens, iucundi odoris, radiculis numerosis, coherens, non fragilis, & plena.

VIREs.

Calfacit, & siccatur, viriumque earundem est cum spica Indica, sed imbecilliorum, maiore tamen cum utilitate adhibetur in urina cienda, ventriculo corroborando, flatibus discutendis. Extrinsecus adhibetur malagmatis, & unguentis calfacientibus.

**SCHOENANTHUM, SEU JUNCUS
odoratus.**

Eligendus est Juncus odoratus rufus, recens, floribus refertus, tenuis rubentibus fragmentis, qui manibus confricandis, rosæ odorem emittunt, igneæ mordacitatis ad linguam. Floribus, culinis radicibusque est Medicis utendum.

Vla

VIREs

Calfacit, subastringit, tenuium est partium, discutit, usus præcipue in obstructis mulierum mensibus, hepaticis, hene, in ventriculi inflatione, vomitu, ac singultu, in urina difficultate, renum, vesicæ, ac uteri dolore, Extrinsecus corrigit fatorem oris, roborat caput, (lotione) discutit cœli tumorem, roborat ventriculum.

OPIUM.

Lachryma est, quæ stilat ex capitibus papaveris, Meconium dum maturescunt, leviter incisæ. Differt à Meconio quod est succus ex iisdem expressus. Opium triplex est: Album, quod affertur ex Cairo, forte est Thebaicum: Nigrum, & durum, ex Adem. Flavescens magis, & mollius, ex Cambaja, & Decan. Prestantissimum habetur Cabaianum, quod ponderosum, densum, inflammabile, & ardens (non atra tamen flamma) odore soporiferum, ac grave olens, sapore, amarum, & acre, colore ad aloem accedens, cum frangitur splendore quodam nitens, facile solutu. Dignoscitur ab adulterato, quod hoc si diluatur, liquorem croceo colore tingat ob Glaucium admistum, quamvis ex Hoffmanno hic color certum non pariat iudicium.

VIREs.

Vim possidet spiritus commotos, inquietos, sedâtesque compescendi, facultatiq; animali peculiari quadam proprietate, torporem inducendo. Unde somnus, sensibilitatis in minutio, &c. media sanè maximi solamini in otgilij, doloribusque intersis. Verum enim verò, nec, & suis in communis opium caret, nimirum, præterquam quod

quod excreciones urinae, & fecum supprimat; malignitatem quoque exercere aptum est. Haec videlicet livorem artuum, frigidumque sudores, respirationem parvam, ac difficilem, mentis alienationem, &c. inducit.

Narcosi ab opio inducitur per acida occurritur; haec enim figendo sal volatile acre oleosum opij, eius virulentiam corrigunt. Id fit si acetum cum spongia nardibus applicetur, vel praecipue si assumatur acetum calidum, in quo oculi canerorum cum unicomu soluti sint. Vide Etmulerum in Schrodero dilucidato.

CAMPHORA.

Lachryma est resinosa proceræ cuiusdam, ac peregrinae arboris, (non bituminis genus.)

Eligenda est alba pellucida instar crystalli, sincera, (non maculata) odora, digitis friabilis, quæ accensa vix extinguitur. Distinguitur à suppositicia, quod hæc calido pani triticeo (vel ex clibano extrahitur) dissecto imposta torreatur; vera autem liquecat. In tritura, mortarium, ac pistillum oleo amygdalarum dulcium est in vngendum.

VIRES.

Resistit putredini, ac venenis, unde frequens eius usus est in peste, malignisque morbis, febribus, &c. suffocationi uterina subvenit, scilicet aqua melissa, in qua Camphora extincta aliquoties fuerit, propinata. Usus externus crebrior est, isque potissimum in epithematis, seu frontalibus refrigerantibus, & paregoricis, quibus commiscetur; solvi solet in spiritu vini, vel conterri cum nucis oleaginosi, v. g. amygdalis ut dictum. In oleo amygdalino dulci soluta inflammationes cum indecibili dolore coniunctas confestim tollit, ex Tacbenio.

ANIMÆ GUMMI.

Animæ est resina pellucida, ex albo citrinescens, in nova Hispania, seu America ex arboribus quibusdam proceris incisis extillans, Thuri similina, quo tamen maiora grana refert. Eligenda est albida, seu flavescens, granulata, oleosa, si irangatur citrina, fragrantissima, ac gratissimi saporis, carboni imposta facile liquefcens.

VIRES.

Calefacit in secundo gradu, humectat in primo, attenuat, resolvit, adstringit, discutit, Cephalica est. Usus praecipuus est externus in capitis, ac nervorum affectibus frigidis dolorificis, catarrhosis, statulentis, in affectibus articulorum, paralyti, contractura, luxationibus, contusionibus, &c.

RESINA COPAL.

Resina est duriuscula, etiam Pancopal dicta, admodum candida, vel ex albo flavescens, pellucida, bene odorata, in massam redacta. Asportatur ex India Occidentali, seu Nova Hispania, ubi ex vulnerata arbore guttatim stillat.

Pancopal.

VIRES.

Calefacit in 2. humectat in 1. emollit, resolvit, usus praecipue est in affectibus Cephalicis.

Balsamum
de Copayba:
Oleum de
Copayra.

Liquor quidam asportatur ex eadem India Occidentali; nomine Balsami de Copayba, seu olei de Copalyra, & iudicatur esse ex eadem resina: qui dotatur sapore amaro, acri, terebinthaceo, admodum penetranti, & in ore durabili: & quamquam videatur esse quaedam terebinthinae pelucida species, urinam tamen odore violaceo minimè inficit; illam verò sapore manifestè amaro imbuat, eiusque, & feri sanguinis, & salivæ, muriaticam falsedinem miricè delet.

VIRES.

Sanguini Balsamicum characterem imprimi, illiusque cachexia scorbutica, rancida, & putredinali medetur. Valet (non tantum externè applicatum, sed, & internè etiam exhibitum) ad ulcera sananda; ad paralysem, arthritidem, dorsi debilitatem, doloremque, nec non ad fluorem album, & gonorrhæam. Urinam cit; renes, vrateres, & vesicam, arenulis, mucco, aut pure obstructos, relaxatos; aut ulcerosos, miricè detergit, firmat, & sanat. Dosis ad ʒj.

BENZOIN.

Resina est citrinescens, vel flava, seu varijs exfrustulis diversorum colorum in massam redacta, benè odorata, facilis liquatu, ac fractu. Scillat ex arboribus quibusdam, magnitudinis proceræ, quo ad corticem fauciat. Optimum censetur pellucidum, globulis candidis refertum, thuris æmulum, suavissimè spirans, nec heterogeneis inquinatum. Appellatur etiam

Asia dulcis, Benzoinum, Belzoinum,
& Benjui.

VI:

VIRES.

Calescit, & siccat in secundo gradus incidit, attenuat, pulmonicum est. Usus præcipuè intrinsecus est in affeccionibus pulmonum catarrhosis, tussi, asthma. Extrinsecus in cerebro per sternutationem expurgando, in odontalgia, (masficando) in tuberculis, ac rubore faciei abstergendo: ob suavitatem in super halitum creberrimè suffumigis commiscetur. Si suffitus ex solo Benzoino paratur, tussis exiccatur.

STTRAX CALAMITA.

Lachryma est arboris, Malo persicæ similis. Prefertur pinguis, leatus, fragmentis albicantibus rufescens, vel flavus, odore perseverante, qui dum mollescitur melleum liquorem reddit. Improvatur furfuriosus, niger, & inodorus.

VIRES.

Calescit; exiccatur; emollit, concoquit, Cephalicus in primis est, & nervinus: medetur tussi, catarrhitis, raucedini, gravedini, oculis præcisæ duritiæ laboranti, extra, & intra datus convenit: immiscetur cardiacis, & laetificantibus, alvum leniter molliet si cum terebinthina in forma catapotij assumatur. Extrinsecus suffitum capiti adhibetur.

MASTICHE.

Mastiche est Gummi Resina ex albo citrina, pellucida, granulata benè odorata, ex Lentisco arbore, exudans. Optima censetur quæ ex India Chio provēnit

K

nit

nit, odorata, candida, instar cereæ albæ, splendens, adulta, retorrída, friabilis, sincera, frigidens; reprobatur nigra bitumini similis, viridis, livida, impura: Adulteratur Thure, & Resina pini, sed odore fraus statim deprehenditur.

VIREs.

Calefacit & secat in secundo gradu, subastringit, emollit ventriculū roborat. *V*sus præcipue in vomitu, nausea, ac fluxu alui emperendo, obtundit, ac corrigit purgantium acrimoniam, reprimat exhalationes ventriculi, quæ caput aliàs ferire solent, (grana aliquot post passum deglutita,) roborat caput, nervosumque genus, expuitioni sanguinis, ac tussi medetur, emendat oris halitum, pituitam è cerebro elicit (masticando) *E*xtrínsecus vsus eius creberrimus est in dentifritijs, emplastris, ac cataplasmatibus stomachicis.

THUS.

Genera thuris traduntur duo, masculinum scilicet, quod proprie *Olibanum* dicitur, seu *Melax*, & femininum. Masculinum ex albo flavescit, suapte natura rotundum est, gutturam formam referens, candidum intus, & pingue. Femininum, resinosum magis est, ac molle, citò ardens, flavum. Præfertur Masculinum, & quod ex arboribus montanis colligitur.

VIREs.

Calefacit in secundo, sicut in tertio, subastringit, vsus præcipue est in trinitus ad varios capitis. & pectoris affectus, et. & ad alvi, eterique profusa, ad tussim (deglutitur & expectori frustatim) vomitum, sanguinis ex-

1763.

creationem, diarrhoeam, dysenteriam mitigandam. *E*xtrínsecus in seroit suffitibus pro capite roborando, catarrhus discutit, cava vlcera carne replet, & ad cicatricem perducit, cruenta vlcera cephalica in primis. glutinat, permiones (cum sullo adipe, aut asserino) sanat, vlcera escorbethæ, tum scdis, tum reliquarum partium demulcet (tritum cum lacte in linimentum:) oculorum rubedini, ac lippitudini medetur (siccat aqua rosarum multiplici extinctione sburis impregnata, lactique muliebri postmodum commixta pro collyrio liquido.) *V*errucas incipientes, & impetigines abigit (cum pice, & aceto impostum.)

TACAMAHACA.

Resina est, ex ijs, quæ ex Nova Hispania adferuntur. Colligitur ex vulnerata arbore instar Populi procera, admodum odorata, cuius fructus ruber est, pconix semen æmulans. Resina autem colore accedit ad Galbanum, vnguibus est albis vti ammoniacum, odorem, ac saporem gravem refert, cutique tenaciter adhærescit.

VIREs.

Calefacit in principio tertij gradus, secat in secundo, valde astrictionis particeps, digerit, resolvit, maturat, tumores emollit, dolores, ac status discutit: enterina in primis est, nervina, ac cephalica. *V*sus præcipue extrínsecus est. Prunis iniecta, naribusque admota, mulieres uteri suffocatione laborantes, illico liberat. Umbilico emplastri modo imposita uterum suo loco retinet (vsu familiarissimo.) *V*entriculū roborat, defluxiones quascumque è capite defluentes reprimat, (linteo excepta, & post aurem alteram saltem, vel utramque applicata, suffitu vè atrata.) *T*emporibus adhibita (cerati modo) defluxiones in oculos, aut alias faciei partes revellit, dolorem

K 2

den.

124 Tyrociniom Pharmaceuticum, Lib. I.

dentium sedat (dentibus etiam corruptis indita.) abdomi-
ni emplastri instar imposita vteri desfluxiones cohibet:
magna est efficacia in doloribus articulorum (coxendicis)
iuncturarum, ac nervorum, vulneribus imposita eadem
curat, nimirum statim suppurare facit, & spasnum
prohibet. Monardes.

CARANNA.

Resina est duriuscula, tenax, sine multa agglutina-
tione, tacamahaca similis, nisi quod sit paulo
odoratior, splendidior, liquidior, & densior. Affertur
ex Carthagine Indiae Occidentalis, seu Novae His-
paniae Provinciae, ubi ex vulnerata arbore elicetur,
arque illinc folijs latis, ac nervosis instar arundinaceo-
rum foliorum involuta provenit.

VIRES.

Calefacit, & siccit in tertio gradu: viribusque pollet
hisdem quibus tacamahaca, qua tamen operando citior,
& efficacior est, praecipue in tumoribus, omnisque generis
doloribus, maxime iuncturarum, tumores inveteratos
dissolvit, desfluxiones frigidas, aut mixtas sistit, nervo-
rum, ac cerebri dolores sedat, vulnera recentia, praeser-
tim nervorum, & iuncturarum solo sanat, desfluxiones
in oculos, & alias partes reprimat (pene auribus, vel tem-
poribus imposita.)

GUMMI ELEMI.

Resina est sive lachryma pellucida albicans, cum
flavis particulis intermixta, in massam redacta, sua-
vem accenta halans suffitum. Damnatur Ammoniaco,
vel Gummi Arabico simile, colore nigricans.
VI

VIRES.

Calefacit temperate, emollit, digerit, resedit, matura-
rat, dolorem sedat, capitis, ac nervorum affectibus,
eorundemque vulneribus, ac in primis calvaria vulnera-
tae specificè confert, contusionibus articulorum prodest;
menses, ac urinam ciet.

MYRRHA.

EST resina gummea (concretis gummi resinosis
succus) cuiusdam arboris exotice, quae cortice
vulnerato Myrrham profundit, partim in substratas
segetes distillantem, partim circa caudicem concre-
centem. Plurima affertur ex Arabia, tum etiam ex
Regione Alexim, quae in Aethiopia est.

Laudatur friabilis, levis, vndequaque concolor minu-
tis glebis, amara, acris, odorata, & quae contracta, ve-
nas vnguium modo candidas, & leves ostendit. Om-
nibus autem ancefertur, quae à loco vnde convehitur,
Troglodytica nuncupatur, colore pallefcens, seu sub
viridis, splendens, ac mordax; inutilis est pondero-
sa, & coloris picci scilicet nigra; haec Myrrha Ani-
minca. Amati.

VIRES.

Calefacit, & siccit in secundo gradu, (alii, quod, in
tertio, aiunt) aperit, substringit, attenuat, matura-
rat, discutit, putredini resistit. Vtus praecipue est in
vteri obstructione, factu expellendo; in pulmonum, &
intestinorum mucillagine, ac inde nata raucedine, tussi,
& angina, pleuritide, colica, lumbricis; compescit diar-
rhaeam, dysenteriam, febrium rigorem, praecipue quar-

tana ardet. Extrinsecus prodest in igne sacro, gangrena, tumoribus, vulneribus inveteratis, ac recentibus, in primis capitis, vnde in emplastris stypticis, et vocant vsus creberrimus esse solet. Masticata, ac subinde deglutita halitus foetorem emendat, coryzamque curat, &c. Dosis à ℥j. ad ʒj.

ASSAFOETIDA.

Svecus est sive Lachryma Laferis, sive Sylphij in Media, Lybia, ac Syria crescentis, (non Laferitij Dioscoridis, cuius succus modernis incognitus est) & ex illius radice, ac caulibus incisus colligitur. Eligenda est sincera, alij odorem ferè æmulans, viscida: reprobatur adulterata. Adulteratur enim cum permixtione farinæ, fursuris, sagapeni.

VIRES.

Calefacit in tertio, incidit, &c. Vfus internus præcipuus est in suffocatione uteri, peripneumonia, ac uterinis, aliàs raro adhibetur. Extrinsecus in tumida tione, uteri suffocatione, panaritio, (cum albumine ovi, ac Allio suscepto.) Si quis epilepsia obnoxius senserit suffitum ex assa foetida, ac cornu caprino, paroxysmo actutum corripitur. Solvitur super prunis coquendo in aqua, aceto, aut vino. Dosis à ʒss. ad ʒj.

OPOPANAX, SEU OPOPANACUM.

Svecus est Gummosus ex radice Panacis Heraclei vulnerata emanans potissimum ætate, ad vsus plurimos commendabilis, ut vocabulum plantæ ex qua distillat, inquit, Panax enim, vnde & Panacea, omnem curat morbum, vel omnibus medellam subministrat.

Sig.

Signa bonitatis sunt: color extus flavus, intus albus aut subflavus, sapor valde amarus, odor gravis, consistentia pinguis, facitè in aqua solubilis, & dum solvitur ad lacteum liquorem proprius accedens. Improbatur, niger, ac mollis.

VIRES.

Calefacit in tertio gradu, siccatur in secundo; emollit, digerit status discutit, purgat pituitam crassam, & lentam à partibus remotis, cerebra, nervis, sensorijs, lumbis, thorace, vniule delapsæ, opitulatur suffitum (os immisissos) confert tussis antiqua: potum cum aceto hora una ante accessionem febrilem, ardet rigorem, maxime si idem opopanax cum succo apij, ac oleo anethino spina illinatur. Corripitur cum admixtione spica, & mastiches. Dosis à ʒj. ad ʒj.

SAGAPENUM.

Sacoponium, communiter Serapinum, est lachryma; seu gummi arboris cuiusdam ferulaceæ eiusdem cum succo nominis, ex qua fauciatia educitur. Optimum censetur syncerum, translucidum, foris colore fulvo, vel ruffo, intus albo, gustu acre, odore grave, porrumque emulans.

VIRES.

Calefacit in tertio gradu, siccatur in secundo; attenuat; aperit, substantia est tenuis: tanta extrahendâ ut polere dicitur, ut quoque spicula ex carne eliciat: purgat lentos, & crassos, imo serosos humores, ex venticulo, intestinis, utero, renibus, cerebro, nervis, iuncturis, & pectore. Hinc prodest in bydrope, tussis inveterata, asth-

K 4 ma

mate, cephalalgia, spasmo, epilepsia, paralyti, tremore artuum, in obstructione, & tumore spinis, febribus intermittentibus, dolore colico, mensis ciet, (sed festum enecat) urinam movet. Extrinsecus convenit in pleurisi, aliisque tumoribus, ac doloribus, mitigatione, ac resolutione opus habentibus. Fumus excitat epilepticos, bordeola ciliorum sanat. Præterea notat Hoffmannus vin obtinere peculiarem quasi magneticam, quia intestina dislocata in iliaca passione ex hernia in pristinum reducit locum, unde primarium est ingrediens Emplastri eius magnetis, quo in diæti ipse utitur affectibus. Dosis à ℥j. ad ℥j. Corrigitur vt Opopanax.

SARCOCOLLA.

L Achryma est gummea in granulis, manna, sive poli lini thuris similis (colore subrufa, vel flava) sapore amara, dulcedinemque (glycyrrhizæ amulam) post se relinquit. Profuit ex arbore quadam exotica, spinosa, ac nodosa, eiusdem cum lachryma nominis, quæ tum sponte, tum fauciatâ, lachrymam illam profundit: eligenda est recens, coloris ad pallorem vergentis (vetusta enim rubescit,) saporis amari, substantiæ porosæ, viscosæ, glutinosæ, & quasi spumosæ, facillique in aqua solutionis, &c.

VIRES.

Calefacit, & siccât in primo gradu; astringit, consolidat, glutinat, coquit, & maturat. Vtus præcipui in vulneribus extergendis, consolidandis, cicatrice obtinendis, unde, & nomen adeptâ est, &c. Mirificè prodest in oculorum fluxionibus, albugine, nabeulis (nutrita) posita cum aqua rosarum mixta, cilijs imponitur, (addito si libet, tantillo facebati) in hemorrhagia narium (anacollematis immixtetur) sunt qui præstant illam purgan-

Theorico-practicum, Cap. VIII. 129
di gratia, crassos, & viscosos humores, ex partibus distis, egregiè ab articulis, pulmonibus illa retrahi scripti-
sant. Dosis ad ℥j.

GUMMI AMMONIACUM.

Gummi est stillans ex ferula quadam, quam ad differentiationem aliarum Ammoniaceram vocant, alij Metopion. Dicitur autem *Hammoniacum* ab Ammonis Oraculo, iuxta cuius delubrum colligitur. Eligendum est syncerum, instar Thuris in grumos condensatum, odore Castorium utcumque æmulans, sapore amarum, digitis tractatum mollescens, exterius flayum, interius candidum.

VIRES.

Calefacit in secundo gradu, siccât in primo, emollit, resoluit, digerit, maturat, atrahit valdè, utquoque spinas carni in fixas eliciat, Mucum movet, splenicum est. Vtus præcipuus est in doloribus arthritidis, in resolvenda mucilage tartarea viscosa, crassa, ac centumaci pulmonum, mesenterij, & bine in obstructionibus lienis, hepatis, vteri, in calculo. Extrinsecus in scirrhis, pannis; topisque iuncturarum, in scrophulis, aliisque tumoribus durioribus resolvendis, &c. Dosis à ℥ss. ad ℥ss.

GALBANUM.

Gummi est resinosum ex Ferula Syriaca destuens, quam Metopium vocant: Optimum est cartilagineosum, syncerum, ad similitudinem Gummi Ammoniâci, in quo non nihil ex ipsis fertilibus ad hæc
ad mistum est, gravis
odoris.

VIRE S.

Calefacit in secundo gradu, & siccit completè, emollit, resolvit, extrahit: usus præcipuus intrinsecus in mensibus, ac partu pellendis, in tussu inveterata, ac asthma, adversatur toxicis. Extrinsecus prædest in partu, ac mensibus, suffocatione uterî, vertigine, in furunculis, ac lentiginibus: quin, & glandi impostum emplastri vicè urinam provocare dicitur.

GUMMI ARABICUM.

Gummi simpliciter. dictum Arabicum Gummi intelligendum est. Ex arbuscula quadam manat, quam Dioscorides Aca-ciam vocat, estque gummi naturæ prorsus aquæ. Eligendum est vitri modò pellucidum, sincerum, in vermiculorum speciem contractum, candidum, vel ad flavedinem inclinans. Reprobandum est sordidum, resinofum adulteratum. Adulteratur cum admixtione gummi cerasi, pruni, & similium, vel ex resinarum quarundam, quod cognoscitur solucione in aqua, quia sincerum liquidissimè, ac limpidissimè solvitur, adulteratum non.

VIRE S.

Calefacit, & humectat in primo gradu, inspissat, poros cutis obstruit, acrimoniam medicamentorum obtundit, asperitati asperæ arteriæ, ac tussu confert, ocularibus medicamentis, ac arteriæ commodissimè adhibetur. Insuper illius pulveris ℥j. quovis die sumpta urinæ ardorem, non venereum tamen, neque à calculo vesicæ ortum egre-giè demulcet, ex Boyle.

TRA:

TRAGACANTHUM.

Tragacantha, corruptè Tragacanthum, est gummi fruticis eiusdem nominis, dicitur etiam Spina birci. Exudat hoc gummi radice incisa, vel ut alij volunt sponte sua. Eligatur pellucidum, album, subdulce, leve, ac syncerum, in granis plerumque, fragmentivè contortis.

VIRE S.

Valeat ad tussim inveteratam, ad fauces inasperatas, re-tusas voces, cæterasque distillationes, (cum melle inde fit linctus, subditurvè lingua, ut liquefaciat,) contra renum dolorem, & vesicæ resiones, in dysenteria. Dosîs ad ℥j. Extrinsecus ad dysenteriam (in dysenteribus) ad rubèdinem, & acres distillationes oculorum, (soluta in aqua rosarum, vel lacte) ad palpebrarum scabritiem.

BDELLIUM.

Lachryma est arboris cuiusdam spinosæ, nascentis in Arabia, India, Media. Probaturn gustu amurum, translucentum cum frangitur, pingue cum fricatur, odoratum, subamarum, facile mollescens, syncerum (Parthicum nominant.) Reprobatur sordidum, in offas convolutum, quod Adrobalon nuncupatur.

VIRE S.

Calefacit, & siccit, digerit, d'fcutit, sudorem movet, usus præcipuus est in tussu, ac pulmonum apostemate, calculo atterendo, urinæ etiendæ, mensibus immodice fluxu.

132 Tyrocinium Pharmaceuticum, Lib. I.
fluentibus, ut in furore uterino sistendo, factu expellendo:
Extrinsicus discutit bernias, mollit durities, ac nervo-
rum nodos, adeoque creberrimi usus eius est in empiatric
stypficiis.

LACCA.

Resina est sicca, Myrrhae rubrae similis, masticata
salibari rubro colore tingens, accensa, vel tusa
suave olens.

VIRE S.

Calescit, (alijs temperatè, alijs in secundo,) attenuat;
aperit, sanguinem purificat; sudorem ciet, diuretica
est. Usus præcipuus est in obstructiõibus lentis, vesicè fel-
lis, hepatis, ac pulmonum, & hinc in hydropè, tætero;
asthmate, apostemate pulmonum: in expellendis variolis;
atque pestilenti contagio, in cietendis mensibus, &c.

SANGVIS DRACONIS.

Lachryma est arboris cuiusdam, quæ vocatur Ez²
quabuitl, instar sanguis exiccati concreta. Adve-
hitur ex novi orbis Insula, cui nomen est Portus
Sanctus, ubi partim Sponte, partim vulnere caudici
illato profluit. Arboris illius fructus cerasi simile
sunt, detraetaque pelle dracunculum exactissimè
referunt, unde, & nomen lachrymæ
succo huic imposi-
tum est.

VE

VIRE S.

Refrigerat, (alijs caliditate, & frigiditate temperatus
est) exiccac strenuè, astringit, repellit. Usus eius
est præcipuus intrinsicus in exiccandis catarrhis, (im-
positus capiti) in hæmorrhagia sistenda, & vulneribus glu-
tinandis, dentibus laxis stabilendis.

EUPHORBIVM.

AB Euphorbo Lubæ Regis Mauritanie Medico no-
men obtinens. Succus est concretus acerrimus, ex
saulara Lybica ferula eiusdem nominis extractus. Eli-
gendum est purum, translucens, candidum, aut fla-
vum, & acre; recens improbat, ceu virium violentia
susceptum.

VIRE S.

Infirmam quidem vim obtinet serum, ac aquas ex toto
corpore purgandi, verum enim verò non sine violen-
tia, quam præter substantia proprietatem malignam, &
ei inflammandi exerit. Calidum est in quarto gradu,
& ofisium cariet mirabile.

GUMMI GOTTA.

Est fucus concretus, aut inspissatus, (potius quam
Gummi) cuius autem plantæ succus sit non certò
constat. Adfertur ex Sinatum regione, primumque
adfetri cepit ante annos XCIX, videtur esse Gum-
mi contra podagram Monardi, Bentius in sua me-
thodo med. indicat. ix eam ad thytimali, sive esula
quamdam speciem refert.

VE

VIREs.

Expurgat per superiora, ac inferiora, præcipue humores serofosos, & aquosos, tum quoque omnem saburram viscosorum humorum, ex toto corpore educit: hinc usus eius creber est in hydropè, febri, scabie, pruritu, & similibus. Corrigitur cum spiritu sulphuris, vel vitrioli, aceto distillato, &c. Dosis à gr. jv. ad ʒb.

LAPIS BEZOAR ORIENTALIS.

Lapis est repertus in animali Capricornæ dicto in India Orientali nato, (potissimum in ventriculo) figura variante, scilicet ovali, rotunda, sessili, & intus cava, (meditullio paleam, pilos, vel simile continente) superficie levi, & splendente: substantia è laminis instar cæparum sese invicem incumbentibus compacta: variante item colore (plerumque atro virescente, hinc dilutius virescente, pallecente, cineritio, fulvescente, melleo, &c. odore nullo: variante magnitudine, & pondere) plerisque scilicet infra iuglandis magnitudinem constitutis, nonnumquam, & paulo maioribus. Præstantissimus tamen inter cæteros habetur Persicus, quoniam in Persia contrayerva copiosè crescit, quam depascit capra montana, ex qua lapis eligendus est.

VIREs.

Corroborat, sudoresciat, alexipharmacus est, ideoque utilis in vertigine, epilepsia, lipothymia, palpitatione cordis, itæro, colica, dysenteria, vermicicatione, calculo, mensibus obstructis, partu difficili, melancholia. Præcipue autem in peste, febribusque malignis, venenis assumptis.

ptis. Quin, & extrinsecus adhiberi poterit in serophulis apertis, cancro ulcerato, & similibus. Dosis à gr. iij. ad ʒb.

LAPIS BEZOAR OCCIDENTALIS.

Lapis est similiter genitus vt de prioribus dictum; Orientalibus maior, superficie scabra, colore cinericeo, albo, nigro, obscure vè virescente, qui optimus est. Præstantiores habentur, (vt & Orientales) ex animalibus montanis exempti.

VIREs.

Isdem viribus celebris est cum Orientalibus, cuius tamen bonitati non parum cedit. Hinc utilis compertus est in affectibus cordis, venenis, febribus pestilentibus, quartana, cuius symptomata mitigat, melancholia, morbis diuturnis, lumbricis, epilepsia, & similibus. Nec minus, & extrinsecus convenit in vulneribus venenatis inspersus. Dosis à gr. vj. ad gr. xx.

OCULI CANCRI.

Oculi Cancris vulgo dicti, quia quodammodo aliorum animalium oculos figura repræsentant, revera tales non sunt, cum multum differant ab oculis nigris in capite repositis. Vornius, & Alij communiter putant hos lapillos sitos esse in capitis summitate, vtrinque unum, nec quovis tempore in Cancris inveniuntur, sed cum exuvias deponunt, & novam crustam acquirunt, crescunt, & decreseunt; plenitudo crescent, præsertim in feminis. Helmontius tamen ait in ducentis serè Cancris dissectis se comperisse stomachum cancri esse in capite prope verticem, glo-
bo

bo stomachi conuexo nova membranula obducto, dum aegrotare incipiunt, esse liquorem quandam lacteum, qui lapidescit; cuius sententiam proprio experimento confirmat Vvepserus.

VIRE S.

Vulneratis, & puerperis nihil est aptius remedium quam hi lapilli, dum illorum alkali in stomacho digestionum fonte, vitæque archivo aciditatem corrigit. Calculos rennum, & vesicæ atterunt, dolores nephriticos sedant, Splenis apostemata, contusiones, sanguinis concretiones, stranguriam, dysuriamque solvunt, expertissimi sunt in casu ab alto, sanguinem enim concretum resolunt, & resolutum per urinæ vias eliminant. In pleuritide etiam commendantur, & in febris sanguinis fermentationem virtute sua precipitatoria potenter sistunt: in animi passione ab illata iniuria mirifice valent. Dosis ad ℥i.

MARGARITÆ.

Margaritæ, Perle, (Vniones si magnæ sint) sunt lapides rotundi, conchis nonnullis ex peritoma-tæ eodem quo testæ generantur producti. Duplices censentur, Orientales, & Occidentales: illæ splendidiore sunt, adeoque ceteris preferuntur, & præsertim Persicæ. Hæ lactescunt, minusque sunt splendide. Inveniuntur etiam in Europæ locis multis, ut in Scotia, Silesia, Bohemia, Frisia, locisque maritimis alijs, sed vilioris eæ sunt notæ. Eligantur non perforatæ, & splendidiore.

VIRE S.

Cordiale præbent nobilissimum, quo balsamus vitæ oppressus, viresque exolutæ insigniter recreantur, ac confortantur, proinde venenis, pesti, & putredini resistunt, animum ex hilarant, & huius rei gratia tantum ascenderunt honorem, ut vel agonizantium extrema recreatio communiter inde expetatur.

TOPATIUS.

Chrysolithos (veterum) Topatius (Gemmariorum Modernorum) est gemma aurei coloris. Duo ipsius sunt genera, Orientalis, & Europæus; ille ut colore, ita duritie Europæum superat: hic enim instar Crystalli mollis est, & cum aureo colore, vel multum, vel parum nigricans.

VIRE S.

Natura solaris ex signatura indicatur, proinde creditur timores nocturnos, ac melancholiam vinuere, intellectum confortare, molestisque in somnijs adversari, (sinfistro scilicet brachio alligatus, aut collo suspensus, aut oque inclusus) alijs commendant eius assumptionem ad morbum comitialem.

SAPPHIRUS.

Sapphirus est Gemma cæruleo colore, pellucida, & diaphana. Sunt aliquæ colore cæruleo albidae, aliæ cæruleo saturæ: hæc mares, illæ femellæ appellantur, aliæ omni colore carent, albæque vocantur. Orientales

les inveniuntur in Calecut, Cananor, Bijnagar, Zeilam, & præstantissimæ in Regno Pegû. Occidentales, varijs in locis reperiuntur confinia Bohemix, & Silesiæ satis præstantes ferunt, præstantiores tamen sunt Orientales. Color in igne facillè auferitur.

VIRES.

EST frigida, & sicca, astringens, consolidans, alexipharmaca, cordialis, ophthalmica: Proinde oculorum humiditates exiccat, inflammationem arctet, & extinguit (in collyrijs adhibita, aut butyro loto excepta, palpebrisque oblinita superioribus,) valet ad omnia alvi profusiva, dysenteriam, fluxum hepaticum, hæmorrhoidum, sanguinisque reiectiones (assumpta cum aqua plantaginis, tormentillæ, &c. Vlcera interna, & vulnèra sanat, corroborat, & latificat, pesti; omnique veneno, febribusque malignis, adversatur: cardiacos, ac melancholicos affectus quosvis lenit, tollitque; (intus exhibita,) Integra sappirius fronti adhibita hæmorrhogiam sistit, ac inflammationibus applicata eas extinguit. In orbiculos redacta pisi magnitudinis, ac perpolita oculis imposita pulveres, culices, & quicquid in oculum deciderit, auferit, oculos à barjolis, & morbillis tutatur, &c.

RUBINUS.

Rubinus est Gemma diaphana rutilans, rubensque (exigua portioneula est cærulei coloris) ac limam respuens. Rubedo ipsius est instar sanguinis, læcæ Indiæ, aut coloris cocci ketmesin. Noviliore Rubini in India Zeilan nascuntur, alij, qui minores, in Coria, Calecut, Cambaja, & Bijnagar, optimi in flumine Pegû: Exploratur bonitas ore, & lingua: nam frigidiores, & duriores, meliores reputantur. Nascuntur in lapidea matrice rosei coloris, pri-

primùmque candicant, deinde paulatim maturescentes ruborem contrahunt. Hinc albi immaturi. Nascuntur plerumque in eadem fodina, ubi sapphiri reperiuntur.

VIRES.

Tradunt Rubinum gestatum, vel ebibitum tonenis resistere, ac à peste præseruare, trisittiam arcere, libidinem coercere, malas cogitationes, & terrentia somnia auertere, animum exhilarare, corpus in columnis conseruare, ac si homini in fortuna instant, ea mutatione coloris in obscuriorem significare, ipsaque præteritis iterum pristinum colorem recuperare.

GRANATUS.

EST Gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignis instar, minijque narivi, vel facticij colorem ferè referens. Suntque Orientales, ac Occidentales: Orientales, ut meliores ita, & præstantiores sunt, proinde provinciã officinalem folijs Occidentalibus linquunt. Hi sunt rùm Hispanicij, rùm Bohemicij, rùm Silesiaci: è quibus Bohemicij reliquos antecelant

VIRES.

Exiccant, corroborant, medentur cordis palpitationi melancholia resistunt, & veneni, spuitionem sanguinis sistunt, tartarum in corpore resolunt, collo suspensi ipsam virtutibus vulgo celebrantur.

HYACINTHUS.

HYacinthus est Gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignisque flammam imitans. Sunt alij Orientales, alij Occidentales, alij Europæi. Hi inveniuntur ad Ieram fluvium, in confinibus Silesiæ, & Bohemiæ, suntque Orientalibus ignobiliores. Quoad colorem referunt alij colorem minij nativi, aut sanguinis admodum biliosi; & hi sunt præstantissimi: alij rubedine croci flavescunt, alij exactè ostendunt succini colorem, & hi viliores sunt: alij albi pellucidi succini colorem referunt, & hi omnium vilissimi habentur.

VIRE S.

VIM habet eor roborandi, & à peste tuendi: singulare quoque est specificum contra spasmodum, & contrastrum. Amuletum quoque antipestiferum habetur collo appensus aut anulo inclusus.

SMARAGDUS.

SMaragdus est Gemma pellucida, & diaphana, grato suo virore pulcherrima, omnium gemmarum fragillima. Sunt alij Orientales, alij Occidentales, Orientales, uti sunt virore amantissimi, ita præstantissimi. Occidentales sunt, tum Peruviani, tum Europæi. Hi reperiuntur in Cyprio, Britania, aliisque in locis, sed reliquis sunt ignobiliores.

VIRE S.

Omnem alvi, sanguinisque fluxum, & præcipuè dysenteriam elidit: sicut, nec refert virum à mordaci humore, vel

vel à veneno ortum ea habuerit: venenatis item moribus pesti, febribus pestilentialibus medetur. Dosis gr. ʒ. gr̄i 8. vel 10.

SARDIUS, SEU CARNEOLUS.

Lapis est Gemma semiperspicua, loturæ carnis, seu carni languinolentæ similis. Non omnes vnius modi sunt coloris, alij enim sunt rubri, alij exigua sanguinis rubedine tincti, alij subflavescentes ex rubedine. Laudatissimus in Sardinia invenitur, hinc in Epiro, & Ægypto, sed Babilonius cæteris præfertur. Indici, & Arabici etiam non contemnendi, ut nec Europæi, nam Boemia, Silesia, aliisque Regionibus præstantes inveniuntur.

VIRE S.

PUvis ad omnem sanguinis fluxum propinatur. Dosis à gr. v. ad gr. x. Appellatur etiam Sarda: potest in servitæ pro Sardonica, & Cornerina, ex Franco Alexandro.

Sarda

LAPIS LAZULI.

EST Lapis opacus Sapphiri colore, aut florum Cyani, aureis punctulis, aut flammulis exornatus Armeno durior. Melior est cuius color est viridior in colore Lazuli, & habet maculas aureas; & mixtus cum marchasira non est bonus, & non maculatus est non bonus, & similiter lenis.

(☉) (✕) (☽)
(☾) (☿)
L 3

VI

VIRE S.

Viribus convenit cum lapide Armeno, sed imbecillius eas exercet, purgandi facultate prae ditus est, praecipue contra melancholicos omnes affectus, quartanam, apoplexiam, morbum comitalem, lienis vitia, aliisque complures, à melancholico succo originem ducentes Dosis ℥j. in polline subtilissimo, multotiesque in aqua lota, ut acrimonia, visque exurenai lotura auferatur.

LAPIS ARMENUS, SEU ARMENIUS

ITA dictus, quòd olim ex Armenia solum ad nos translatus sit. Lapis est maculis viridibus, caeruleis, & subnigris relucens, sicut Lapis Lazuli punctis aureis, adeoque non differunt inter se nisi sola maturitate, uterque enim in visis, isdemque scaptenfulis reperitur: Lazuli tamen lapis ceu maturior, crebrius invenitur in fodinis aureis: Armenus in argenteis: vnde hic de Luna, ille de Sole participat. Ob hanc ergo cum lapide Cyaneo cum ratione originis, tum virium affinitate cognitionem pro lapide Armeno in Confectione Diaphana Cyaneum Augustani substituunt.

VIRE S.

Desecat mediocriter, extergit cum levicula acrimonia, & levisima astrictione. internè propinatus purgat sine noxa humorem melancholicum. Verum si multoties (scilicet 12. alij 50.) lotus fuerit, purgat solum per inferiora. Hinc conducit in Mania, Melancholia, epilepsia, & similibus.

Gamerius in affectibus capitis, & melancholicis lapidem armenum exhibet in forma pulveris, à cuius usu se

se numquam deceptum affirmat. &c. Lapis armeni ℥ij croci gr. x. macis ℥i. sumatur in aqua Saccharata. Ratio operationis est haec, quia participat de Luna, quae est dicata cerebro, & de venere, quae per superiora, & inferiora purgat, uti observatur in vitriolo veneris non ritè preparato.

CORALLIUM.

Corallium est frutex sub aqua marina generatus: Corallij varietates sunt ratione colorum differentiae: aliud enim rubrum est, aliud nigrum, viride, (substratum, cinereum, fuscum, alio ve mixto colore ornatum. Ceteris omnibus praefertur rubrum minij nativi colore, quod masculi nomen obtinet: & hoc recipiendum est quoties simpliciter Corallium praescribitur sine coloris mentione. Palescens foeminae nomen habet: huic succedit corallium album: Ex omnibus autem differentijs coralliorum, principales sunt duae Rubrum, scilicet, & Album. Rubrum quanto magis rubicundum sit, praestantius. Album solidum est, & cavitatibus caret, corticeque.

Corallium simpliciter quid.

VIRE S.

Corallium omne exicat, refrigerat, astringit, cor praecipue, deinde ventriculum, & iecur roborat, sanguinem purificat, ac proinde pesti, venenis, febrisque malignis adversatur, bilarem hominum efficit, sibilis fluxus quoscumque alvi, uteri, penis, gonorrhoeam, epilepsiam infantum praecavet, (si recens nato ante omnem cibum in lacte materno gr. 10. exhibeantur.) Extrinsecus commendatur ad ulcera, quae carne explet; ad cicatrices, quas extenuat; ad oculos quorum etiam lacrymas sistit, visumque recreat in collyrijs. Dosis à

℥j ad ℥ij.

L4

CRYS.

CRYSTALLUS.

Lapis transparentes est, aquam in glaciem congelatam omnino reterens. (Dicitur Crystallus à Gelu.) Eligenda est crystallus purissima, pellucidissima, ac eximie intensa.

VIRE:

Facilitatis est astringentis, adeoque confert dysenteria, diarrhaea, callaca, cholera, fluxui uterino: praebeat laetis abundantiam, atterit calculum totius corporis, hinc prodest, & podagricks.

LAPIS LYNCIS.

Dactylus Lycaeus à figura dactyli appellatur: est enim lapis teres, pyramidalis, sub varijs coloribus repletus. Inveniuntur albi, nigri, cinerei, pellucidi, & flavi instar succini. fieri ex urina Lyncis coagulata nonnulli fabulantur.

VIRE S.

Adhibetur ad calculos frangendos, non aliter, quam lapis Iudaicus. Curat vulnera. Putatur, etiam ad pleuritidem (quia mucronem habet) valere.

PAPIS IYDAICVS.

Olivæ specie subrotundus, tener, & friabilis est, strijs secundum longitudinem discutientibus, & acqui-

Thecorio Practicum, Cap. VIII. 145
distantibus, ac si arte (torno) se haerent, colore est albo, & subcinereo.

VIRE S.

Medetur difficultati urinae, calculos vesicae, praecipueque renum rumpit, irritus, & exhibitus.

HÆMATITES.

Ita dictus, vel quòd colore cruorem amuletur, vel quòd sanguinem sistendi vim obtineat, mediæ naturæ esse videtur inter terram, lapidem, & metallum. Naturæ martialis est, optimus habetur friabilis, saturato colore niger, qui per se durus est, & aquaë lili, nulla sorde admista, aut sepro intermedio, habetque cinnabari similem colorem, sed saturatiorem: loci natalis ratio, nosset præstat.

VIRE S.

Vim habet astringentem, & refrigerantem aliquantulum, extenuantemque; oculorum cicatrices, & scabrietem cum melle purgat: cum lacte autem muliebri lippitudini fractis, & oculis cruore suffusis convenit. Bibitur contra difficultatem urinae, & fluxiones mulierum in vino, & ab ijs, qui sanguinem retulerunt, cum succo punici mali. Dosis à ℥j. ad ℥jv.

TERRA SIGILLATA, SEV ARGILLACEA,
à Caleno Sphragis dicta.

Omibus terrarum generibus laudem merito præcipit argilla, quæ à sigillo, quo serè dorata venditur, sigillata dicitur. No

Nota bonitatis in terris est si linguae ad haereant, si saliva, aut humore humectatae in bullam sese elevent; vel in aquam coniectae bullas excitent.

VIRE S.

Exicat, astringit, resistit putredini, venenoque resistit, sanguinem dilatat, adeoque sudorem cit. *V*sus praecipui sunt in peste, febribus malignis, diarrhaea, dysenteria, in morsibus animalium venenatorum. Dosis à ʒi. ad ʒij. *E*xtrinfecus in vulneribus malignis mundificandis, in ichu venenato.

BOLVS ARMENA . SEV ORIENTALIS.

Bolus terrae genus est, ex pallido rubrum, vaporibus martialibus in primis impregnatum. Praestat pura (non arenosa) quae in laevorem calcis instar à fuso humore, promptissime solvitur, ac comimanducata butyri modo liquefcere videtur. Reliquis praestantior censetur, quae ex Armenia, vel locis finitimis apportatur.

Non debent excludi alia loca in quibus Bolus foditur, qua nec Hispania nostra caret.

VIRE S.

Valde siccat, astringit, reborat. Hinc usus eius saluberrimus est in fluxu sistendo, in humore inspissando, in putredine arcenda, veneno obtundendo, &c. Quae ratione convenit in diarrhaea, dysenteria, fluxu menstruo, catarrho, spuitione sanguinis, haemorrhagia narium, & vulnerum, &c. *E*xternus eius usus creber est in cataplasmatibus, pulveribus adstringentibus, &c.

CRE

CRETA ALBA.

A Creta insula sic dicta, ubi in copia invenitur, & aliae etiam regiones quam plurimae ea scatent, qua nec Hispania caret. Eligatur durior, & candida.

VIRE S.

Vim habet astringentem, & refrigerantem, leviter emollientem, cavam explet, & sanguinolenta conglutinas.

TERRA JAPONICA, SEV CATECHY,
vulgo Cato.

Est, & terrae genus exoticae, colore purpureum, punctulis albis intertextum, ac si situm contraxisset, sapore aulteriusculum, masticatum liquefcens sub dulcemque post se relinquens saporem.

VIRE S.

Vtitur in excicandis catarrhis, capiteque roborando, si in ore destinetur; in hernia varicosa, ac mielione in voluntaria.

SYCCINVM , ELECTRYM, SEV
Charabe.

Nihil aliud est, quam succus bituminosus, seu resina terrae optime digesta, exinde in mare tradata,

CRE

atque ibidem præcipue concreta. Succini genera; & si plura vulgò numerentur, album scilicet, flavum, & nigrum; atamen non nisi duo officinis nostris eorum nominae veniunt: Album scilicet, & flavum, seu citrinum: Nigrum enim non datur, nisi particulis ad nigredinem aequalem inclinantibus id nominis imponere vellis. Vtrumque quamvis laudibus suis, haud destitutum sit; atamen præstat album, ut pote magis digestum. Eligendum id ipsum candidum, succurum, suave fragrans. Huic succedit flavum, quod præstat pellucidum, quodque præ alijs attritu suavemhalat odorem, nigrius enim (quod nonnulli succinum nigrum, alij ambram nigram (vulgo Azabache) faciunt) vilius est.

VIRE S.

Calefacit, exiccet, roborat, adstringit leniter, capiti, ac vtero imprimis dicatum est, hinc adhibetur utilisè in catarrhis, epilepsia: apoplexia, letargo, vertigine, suffocatione, ac inflatione Matricis, profusio sanguinis, ac seminis, quod ad naturalem statum reducit, in sinuore albo mulierum. Dosis vsque ad ʒi.

Res lapidificæ quomodo in esculentis adhibenda.

Nota: Quoties in schedulis, lapides, terra, testacea, & similes res lapidificæ petantur, non debent imponi, nisi primum, supra porphyricum lapidem cum aqua aliqua appropriata, in pollinem impalpabilem redacta fuerint, cuius signum est quando inter dentes non stridunt.

AMBR A.

Officinarum bituminis quoddam genus est, ex fontibus, ac alveis maris ad litus eructatum.

Optima censetur Grysea (seu coloris cinerei) à sordibus purgata, odorata, levis, quæque acu perfolia

suc 3

succum pinguem recludat. Improbatur nigra, candida valde, ut pote dubio procul adulterata.

Facticia facilis cognitu est, odore scilicet (quo res ex quibus confecta est, prodit) tum quoque colore, (quo plerumque nigra est) adde, quod aqua imposita citius mollescat, quam nativa.

VIRE S.

Calefacit, resoluit, cor, cerebrumque roborat, spiritus vitales, ac animales sulphurea sua, ac suavi exhalatione suscitatur, resistitque: unde aud rarus illius usus est in globulis illis fragrantibus ad infectum aerem corrigendum, spiritusque ab infectione tutendos formati; quos globulos inde Poma Ambra vulgus appellant. Dosis granapauca.

ANTIMONIUM, STIMMI, SEU STIBIUM.

Antimonium ita dictum est, eo quod ipsi aduersetur solum, & sine aliorum metallorum consortio inveniri, sed quod omnibus quasi adiaceat metallis. Varia habet synonyma: vocatur enim primò *Lupus*, quia instar lupi devorat reliqua metalla prætere Aurum, cum eius sulphur sit de natura solari, unde à nonnullis Antimonium sol leprosum, seu imperfectus dicitur. *Proteus* appellatur, cum omnes colores vulcani beneficio induat, quod patet ex eius floribus, qui albi, rubri, flavi, &c. sublimantur. *Radix Metallorum*, quod omnibus adiaceat metallis. *Saturnus Phosphorum* vocatur à devorando, tum quod saturni naturam redeat, tum quoque quod lapidem Philosophorum inde parere somniant. Eadem ratione *Magnesia saturni*. Sui generis est minerale constans primum ex sulphure minerali paucò solari purissimo, & multo impuro combustibili: Secundum ex copioso

Mera

Lupus

Proteus
Radix
Metallorum
Saturnus
Philosophorum
Magnesia
Saturni

Mercurio indigesto participante de natura saturnina; Et tertium ex substantia quadam terrestri, & salina per pauca. Maxime laudatur Vngaricum, & Transylvanicum, vt pote quod sulphure puriori dotatum, aurique minera imbutum est. Strius id splendidioribus, & longioribus, obscuraque rubedine reperitur; & hoc maxime ad Medicamentorum elaborationes eligendum est.

V I R E S.

Antimonium est quasi fons, & origo prestantissimorum medicamentorum: Ex varijs enim preparationibus nunc purgat, nunc vomitum movet, nunc diarrhoeam, nunc confortat. In genere idem prestat in corpore, quod in metallis, vt in sole, eundem nempe purificando. Quercetanus in tetrad. cap. 3. ita loquitur: In Antimonio sunt sexcenta proprietates, varia, ac prestantes, vt preparantes, expurgantes, vomitione concinnantes, & id genus alia, vt nunquam satis laudare queat hoc medicamentum. Crudo tribuerunt veteres vim astringendi, excorandi, meatus corporis obstruendi, excrescentias carnis abscindendi, cicatrices obduccendi, oculorum vlcera, & sordes mundificandi, unde, & ad collyria in primis commendatur. Sunt, & qui ad epilepsiam arcerdava exhibent, etiam in ipso paroxyfimo. Mos est recentioribus in decoctis anti-veneris Antimonium crudum addere; verum an inde virtus aliqua communicetur, controvertitur. Borellus, Zuvelferus, & alij affirmant. Tachenius negat, inquit, quod nisi Antimonium cum pumice commixto spongiosum fiat, sulphurea eius anima, sive Divinum, aquam, cum qua ebullit, irradiare non possit.

MER-

MERCURIUS.

Dicitur Mercurius ob analogiam, quam habet cum Mercurio Planeta, riam ratione varietatis in colore, tum temperamenti, mutabilitatis, &c. Dicitur *Argentum vivum* quod Argentum fufum, & liquefactum colore amuletur; vivum vero, quod loco se se movens, totum vivere quasi videatur. *Hydragyros* dicitur, nomine derivato ex aqua, & argento, quod aqua instar liquidus, colore argentum representet. Mirabilis sane substantia, mille se in formas fingit, ac refingit, quovis tractatur modo, inde, & *Proteus* dicitur. Item *Servus fugitivus*, quod praeter omnem spem sepe aufugiat, adeo vt nullo modo possit fixari, vt ignis fortius sustineat examen. Hinc arduum est Mercurium reddere fixum, qui instar metalli in igne subsistat, & non avolet, quamvis coagulari facile possit, & per alitum Saturni, & Jovis in corpus durum metallicum reduci.

Plinius cum vomica liquoris aeterni vocat. Arabicè *Zaibar*, vel *Zibach*. Barbarè, *szok*, *Azob*, appellatur.

Omnium optimus est Noster, huic succedit vngaricus. Bonus cenctur, qui per retortam propulsus nihil recrementi reliquit. 2. qui in cochleari argenteo evaporationi super prunas expositus maculam cochleari relinquit flavam, si participat de Sole, aut albicantem, si participat de Luna; non nigram, aut fuscam, sic enim participat de Saturno, & est adulteratus. Ex hoc tamen secundo probationis modo concludi requirit de tota quantitate, & qualitate, praeterim si vel plumbum, vel stannum, aut bismuthum non exquisitè mixta fuerint Mercurio; ideoque consultius est per tartarum, & calcem vivam bis, vel ter distillasse. Mercurius antequam in vsum veniat, eius purgatio est summe necessaria, alias variae symptomatum trage-

Argentum vivum.
Hydragyros.

Proteus.
Servus fugitivus.

Zaibar.
Zibach.
Azok.
Azob.

dis

diz subfequentur, non tam gbipto Mercurio, quam à corpore arsenicali, antimionali, saturnino, &c. quo confpurcatus est: Purgatur primo expreffione per corium, qua fecibus crassis in corio remanentibus Mercurius tranfit: Secundo, lotionè, quæ vel per acetum simpliciter, aut cum fale mixtum, vel per lixivium calcis vivæ, & cinerum clavellatorum, vel etiam per lixivium faponariorum, læpius nimirum cum his agitatur, & viciffim à foribus eluendo; inftituitur; vel forti agitatione cum fpiritu vini in vitro obtortur, fic enim nigredo ad latera feperatur. Tertio, diftillatione, nimirum diftillatur in arena per retortam igne fat forti, vel perfe, vel addito fale tartari, calce viva, & fimilibus. Optimè vero purgatur amalgamando cum metallis perfectis, ac poft modum per retortam à corpore admixto feperando. Sequeftari quoque potest Mercurius puriffimus ex Mercurio fublimato: optima verò purgatio fit à metallis perfectis aliquoties cohobando.

VIRES.

Mercurius vim habet falium corrofororum texturam immutandi, precipitandi, atque etiam edalcorandi, ut conftat ex preparatione Mercurij dulcis, qui ex Mercurio fublimato, Mercurio vivo emergit; adeoque externe adhibitus ab omni fale acri, & corroforò mundificat fanguinem, & precipuè ab inquinamento venere, Difficilem promovet partum, & cum citiffimè penetra, in iliacâ paffione utiliter etiam afumitur. Fugat, & necat lumbicos. Schroderus ait, quod cum certo quodam fucco pulcerifari, ac exhiberi poffit, hunc verò fuccum retinet: hic fuccus faccharum eft, tan quo fi bene mifeceatur Mercurius in mortario lapideo, vel ligno, utiliter in vermibus adhibetur; in ligneo tamen cocleari offeratur, non in metallico, & in fpecie, aureo, vel argenteo, quia fuperficii adharct, & metallum corrodit. Sive autem

eru.

crudus, fivè preparatus fuerit convenientius in piallis exhibetur, ne dentes, quibus noxius eft, tangat. Externe in manfuf falivationem excitat, verumque ceffetur. Luis venerea rhizotomon: sanat feabiem, fugat pediculus, refolvit duros tumores, in plumbo coagulatus, & poftmodum lamellatus adhibetur in ganglij, & nodis: Cave tamen ne in onguentis nimium adhibeas; etenim cum falivatione oris putredinem inducit, id quod de precipitato fimiliter obfervandum eft. Hinc mulieres, quæ in juventute ufe funt facis Mercurialibus, in fenectute fiunt edentula, halitum fetidum habentes propter putredinem inductam gingivis, earumque dentibus, & vetule fiunt ante fenectutem, cum fufi Mercurij faciunt subito apparere rugas. Inunitiones Mercuriales non conveniunt debilioribus, angina, paralyfi, tremore, macie, vel hefticâ affectis, obnoxijis oris ulceribus, feorbuticis, melancholicis, & biliofis. Intrinfece etiam adbibita purgantia Mercurialia melius naturis pblegmaticis, quam biliofis conveniunt, imò his potius nocent; contra, antimoniata medicamenta conveniunt cholericis, nocent verò humidis. Undè non in confideratè quis dicit: Ex Mercurio in biliofis, & Antimonio in pituitofis non fuccedere medicationi. Mercurius enim humiditates ad fe allicit, unde bilis acrior reddita, veluti freno privata magis ferocire, & efferverefcere incipit. Inunitione Mercuriali inftituenda, eligenda eft methodus Celeberrimi Thomæ Sydenhamij, qui in epiftola refponforia ad Henricum Paman inquit: ftatim atque accelfor, onguentum præfcribo ex axungia porcine uncijs duabus, & Mercurij crudæ uncia una. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admifceozum deterius fiat onguentum, fi quod adiecta ifta frænum injiciant, & nibilo efficacius, fi nibil profus agant,

¶

M

TV.

TUTIA, SEU POMPHOLYX, ET SPODIUM.

Pompholyx est favilla tenuissima, & volatilis, que dum æs in fornacibus perficitur, supernæ earum parti adhærescit. Arabicè *Tutia*, Latine *Bulla*, Officinis *nil*, vel *nibili album*. Spodium est favilla eadem ob gravitatem in pavementum decidens. Latine *Spodium Græcorum*, Officinis *nihil*, vel *nibili griseum*.

*Spodium
Græcorum*

VIRES.

Pompholyx medicamentorum propè omnium, que citra morsum desiccant, (si lota fuerit,) præstantissima est, quamobrem ad ulcera cancræsa idonea existit, ut & ad alia omnia maligna. Inditur collyrijs, qua ad oculorum imponuntur fluxiones, quaque bullas, seu pustulas in eis natas curant. Spodium Græcorum ubi specie à Pompholyge non differt, sicuti Pompholyx à Cadmia, ita, & viribus inter se conveniunt.

PROEMIUM DIOSCORIDIS.

- V**erum imprimis curam impendere oportet, vt suis temporibus singula, & demetantur, & recondantur: certè pro horum ratione medicamenta, aut valent viribus, aut evanido, nulloque munere funguntur.
- Serena igitur Cæli constitutione demetenda sunt magni siquidem refert inter colligendum, si vel squales, vel imbres infesti sint.
- Quemadmodum si loca, in quibus prodeunt, elivosa, &

& ventis exposita sint, & per fræca, frigidaque, & aquis carentia: in his enim locis vires eorum longe validiores intelliguntur. Contrà, quæ in campetribus, riguis, & opacis, cæterisque locis à vento silentibus nascuntur, plerumque degenerant, & minus viribus valent: multoque magis, si non suo tempore, nec oportune colligantur, aut si per imbecillitatem intraverint.

- Neque ignorandum, sepè pro peculiari loci natura, aut anni clementia, maturius, aut serius adolefcere: Nonnulla propria vi, hyeme florent, & folia pariunt, quædam bis anno florifera.
- Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est cum prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse: nam qui pullulanti herbæ duntaxat adfuerit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet; quo fit, vt propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum, seminisque magnitudinem, & id genus alias peculiare notas, nonnulli, qui olim has rerum varietates non perpexerunt, magno in errore versentur; quæ causa etiam nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam, v. g. gramen, quinque folium, & tursilaginem emittere florem, fructum, & caulem, negant; ergo, qui sæpius ad visendas herbas, & earum naturales se contulerit earum cognitionem maximè consequetur.
- Sic etiam nunc convenit, sola ex herbaceis medicaminibus veratri genera, nigrum inquam, & candidum multis edurare annis, reliqua à trimatu inurilia.
- Quæ verò fructuosa sunt, sicut stæchas, triflago, polium, abrotanum, seriphium, absinthium, hysopum, & alia id genus se nine prægnantia demetantur.
- Flores quoque antea, quam sponte sua decidant.
- Fructus autem, vt maturi decerpantur necesse est.
- Et femina, vbi siccati cæperint, prius quam desuuant.
- Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinan.

- nantibus tum primum cauliculis.
 12. Lac, & lachryme excipiantur inciso per summum adolescentiæ vigorem, caule.
 13. Radices, & liquamenta, corticesvè vt recondantur, eximere convenit cum herbæ suis folijs exuuntur.
 14. Siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed quæ luto, aut pulvere sunt obfite aqua cluf debent.
 15. Flores, & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis, reponantur.
 16. Nonnunquam charta, aut folijs femina, vt perentent, apte involuuntur.
 17. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, vitrea, aut cornua convenit; sicilicet etiam, si modò rara non sit, accommodatur, & lignea, præsertim è buxo
 18. Sed ænea vasa ocularijs medicamentis, liquidisque & omnibus ijs, quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur.
 19. Adipem autem, & medullas stanneis vasis recondi convenit.

CHARACTERES, IN TYROCYNIO PHARMACEUTICO OCCURRENTES: Ponderumque, ac Mensurarum explicatio.

- libj. — Libra vna Medicinalis Ponderalis, seu Pondus; continet vncias duodecim.
 libss. — Libra semis, continet vncias sex.
 ℥i. — Vncia vna, continet Drachmas octo.
 ℥ss. — Vncia semis, continet Drachmas quatuor.
 ℥j. — Drach vna, vel Dinarius, seu Nux Pontica, singula continent scrupulos tres.
 ℥ss. — Drachma semis, continet scrupulum vnum, & semisè.
 ℞j. — Scrupulum vnum, vel scrupulum, seu grammariarius, singula continent grana viginti, & quatuor.
 ℞ss. — Scrupulum semis, seu obulus vnus, singula continent grana duodecim.
 gr. j. — Granum vnum.
 gr. ss. — Granum semis.

gr. j.

- gr. j. — gustæ vna.
 P. j. — Pugillus vnus: idest quod manu digitis simul in extremitatibus compræssis sumitur.
 P. ss. — pugillus semis.
 M. j. — manipulus vnus: idest quod manualis herbarum fasciculus, quem manu quis apprehendit metendo; sed præcipue sumitur vncia vna, pro manipulo vno.
 M. ss. — Manipulus semis.
 N. j. — Numerus vnus: vtitur quando numerantur aliquæ res, vt solent fractus, panes Auris, & Argenti, &c. numerari.
 Ana. — idest singulorum, seu partes æquales.
 p. æq. — idest partes æquales.
 pp. — idest preparatio, seu preparatum.
 S. A. — idest secundum artem.
 q. v. — idest quantum vis.
 q. s. — idest quod sufficiat.
 B. M. — idest Balneum Mariæ.
 B. V. — idest Balneum Vaporis.
 Aureus, solidus exagium, seu Dorximi; singula continent scrupulos quatuor.
 Siliqua, Ceraneum, vel Kieat, singula continent grand quatuor.
 Danic, seu Onolofar, singula continent grana octo.
 Lupinus, continet grana septem.
 Libra medicinalis Mensuralis, capit vncias decem ponderales olei.
 Vncia Mensuralis capit Drachmas sex, & scrupulos duos.
 Chus, Choa, Chocus, seu congius, singula capiunt sextarios sex.
 Sextarius, seu Kis, singula capiunt Heminas duas.
 Hemina, Cotyla, seu Trybilion, singula capiunt vncias novem, seu Cyarus sex.
 Cyarus capit vnciam vnam, & semisem, seu coclearia decem.
 Coclearium, mensuratum minimum est, & capit Drachmam

Mj

mam

nam vnam, & serè grana quatuordecim, & semisem.
Sesquilibra, idest libra vna, & semis.
Sesqui vncia, idest vncia vna, & semis, & sic de ca-
teris.

Nota: In compositionibus Mynsichtianis libra intelli-
gitur civilis vnciam in sexdecim, in reliquis verò me-
dica, vt dictum est, vnciarum duodecim.

FINIS LIBRI PRIMI.

TYRO.

TYROCINIVM
PHARMACEVTICVM.
LIBER II.

ANTIDOTARIVM, SEV DISPENSATORIVM,

VEL

ANTIDOTORVM, SEV MEDICAMENTORVM
Tractatus.

CAPVT I.

DE ELECTVARIIS, ET CONFECTIOIBVS
confectis, Lohoc, & Bolis.

ELECTVARIVM, SEV CONFECTIO ALCHERMES
Mesues.

R Aquæ puræ tepidæ ℥jv. sacchari candidi ℥ij.
granorum chermes simul cum pulvere iuo
pari portione ℥viii. serici crudi pellicula
interna abstracta, & in quo bombyx non
occisus fuerit, optimè carminati ℥j. co-
quantur simul semper sericum agitando, per quadran-
tem

M 4